

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 29 februari 2024

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Svag minskning	Ner
Världsmarknadspris för olja	Svag ökning	Ner
Svensk produktion – animalier	Griskött och ägg ner	Oförändrat
Svensk produktion vegetabilier		Minskning
Svenska produktpriser – vegetabilier	Svag minskning	Ner
Svenska produktpriser animalier	Mjök upp, kött oförändrat	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Oförändrat	Ner
Lönsamhet	Risk för försämring	
Valutakurs SEK/USD	Oförändrad	Försvagats

Den trend på marknaden för jordbruksprodukter som varit rådande sedan ett år tillbaka har fortsatt under inledningen av 2024 med succesivt fallande priser. Gynnsamma förhållanden för odlingen i de flesta betydande produktionsområden i kombination med att en svag konjunktur bromsar efterfrågan är de viktigaste orsakerna till fallande priser. Inom EU har riklig nederbörd under hösten och vintern varit ogynnsam för höstsådda grödor. Ukraina har kunnat öka sin export via hamnar i Svarta havet och är inte längre lika beroende av transport via hamnar i EU.

Riklig nederbörd i Sverige har lett till översvämningar i delar av landet. Det är ännu för tidigt att bedöma om grödorna tagit skada av att markerna stått under vatten.

I mitten av februari 2024 kunde bearbetningen av 2023 års skörd av sockerbeter avslutas. Produktionen har drabbats av både en olycka i fabriken som ledde till stopp i produktionen och av ogynnsam väderlek med både sträng kyla och stora nederbördsmängder.

Ogynnsamma villkor under 2023 kan leda till brist på utsäde inför vårsådden 2024. Risken bedöms vara störst för korn och havre. För vallfrö är tillgången bättre.

Statistik över förprovning av stallplatser under 2023 visar på ett ökat antal platser jämfört med 2022 för i stort sett alla djurslag. För att bibehålla nuvarande produktion behöver investeringstakten öka från dagens nivå.

Antalet nötkreatur i december 2023 har minskat enligt Jordbruksverkets senaste statistik. Nedgången är störst för mjölkkor där antalet minskat med nästan tre procent jämfört med samma tidpunkt 2022. Antalet semineringar av suggor och mjölkkor har minskat de senaste månaderna och ligger på en lägre nivå jämfört med samma tidpunkt för ett år sedan.

Jordbruksverket har lättat ytterligare på restriktionerna i området i Västmanland som drabbats av ASF, afrikansk svinpest. I den smittade zonens kärnområde blir det exempelvis tillåtet för allmänheten att röra sig i skog och mark och i ytterområdet blir flera skogsbruksåtgärder tillåtna.

Prisrörelserna i Sverige för både produkter och produktionsmedel har också varit små de senaste månaderna. Jordbruksverkets preliminära beräkning av jordbrukssektorns ekonomi 2023 blev i stort sett samma som den prognos som redovisades i december 2023. Företagsinkomsten för 2023 har beräknats till 9,3 mdr kronor, det är en halvering jämfört med 2022 men i nivå med genomsnittet för en längre tidsperiod.

Omvärldsfaktorer

Kronförsvagningen som inleddes i början av 2024 har under februari avtagit och kursen har stabiliserats i intervallet 10,20 - 10,40 SEK gentemot US dollarn. Eurokursen har utvecklats på ett likartat sätt under årets två första månader, kursen har legat i intervallet 11,20 - 11,40 SEK.

Både den korta och långa räntan har varit stabil med en viss stigande trend under den senaste månaden. Uppgifter över inflationen för januari 2024 visar på en högre takt än förväntat, det kan komma att påverka framtida räntebeslut från Riksbanken.

Priset på olja har rört sig något i stigande riktning under februari 2024 från intervallet 75 - 80 \$/fat till 80 - 85 \$/fat. De svenska drivmedelspriserna vid pump har stigit under februari både för diesel och bensin, men ligger fortfarande betydligt lägre än före årsskiftet då reduktionsplikten sänktes.

Ukraina har under årets första månaderna kunnat upprätthålla exporten av jordbruksprodukter via hamnar i Svarta havet. Omkring 90 procent av exporten har skett via dessa hamnar och 10 procent har exporterats via hamnar i främst Rumänien. Det har ännu inte uppnåtts någon lösning för hur exporten av ukrainska jordbruksprodukter ska ske via EU. Det förekommer fortfarande blockader av

gränsövergångar i syfte att stoppa transport av jordbruksprodukter in i EU från Ukraina.

Världsmarknadspriserna för jordbruksprodukter uppvisar fortsatt små rörelser. Mellan december 2023 och januari 2024 föll FAO:s livsmedelsprisindex med 1,0 procent. Jämfört med januari 2023 har livsmedelspriserna enligt FAO:s index fallit med 10 procent. Under 2023 har index fallit med 14 procent jämfört med genomsnittet för 2022. Bland enskilda produkter har priserna för spannmål fallit medan priserna för socker har stigit. Förhållandevis stora lager av de viktigaste jordbruksprodukterna är den mest betydande orsaken till succesivt fallande priser, liksom att efterfrågan bromsats av en svag konjunktur i världen. I de viktigaste produktionsområdena i världen finns det för närvarande inte några indikationer på några större produktionsstörningar. Enligt MARS-rapporten som tas fram av EU-kommissionen har vädret under vintern 2023/24 varit mer nederbördsrikt än normalt i västra och norra delarna av EU. I de södra delarna av EU har vädret däremot varit varmare än normalt. Det finns oro för att grödorna tagit skada av den rikliga nederbörden under höst och vinter samt att vårbruket blir försenat. I USA finns en oro för att exporten under 2023/24 gått långsammare än beräknat och det också är en anledning till fallande priser.

Ryssland och Ukraina har hittills haft gynnsamma förhållanden för de höstsådda grödorna. I Ukraina förväntas oförändrad vårsådd jämfört med förra året enligt landets jordbruksdepartement. Det finns dock viss oro för brist på utsäde av hög kvalitet.

USDA:s senaste prognos för världsmarknadsproduktionen visade på stigande lager för de viktigaste spannmåls- och oljeväxtgrödorna under 2024/25.

Priserna på de internationella marknaderna för mejeriprodukter har stigit under inledningen av 2024. Det holländska mejeriet Campina höjer producentpriset med 0,50 euro till 46,50 euro/100 kg för mars 2024. Mjolkproduktionen har minskat i de viktigaste produktionsområdena i världen under andra halvåret 2023. Detta i kombination med förhållandevis låga lagernivåer för mejeriprodukter ger utrymme för stigande priser.

Vädersituationen

Riklig nederbörd har lett till översvämningar i olika delar av landet, bland annat i Skåne och Mellansverige. Enskilda jordbrukare har rapporterat om åkrar som står under vatten. Det är ännu för tidigt att ha en uppfattning om hur grödorna kommer att påverkas av vädret under vintern.

Produktion, priser och handel i Sverige

En olyckshändelse i sockerbruket i Örtofta under november 2023 samt ovanligt kall och nederbördsrik väderlek under vintern har lett till att bearbetningen av 2023 års skörd av sockerbetor både försenats och försvårats. Runt den 10 februari kunde produktionen avslutas. Det finns sockerbetor som inte kunnat skördats på grund av frostsador. Det har också uppstått frostsador i de betor som lagrats i stukor på fälten. Överenskommelse har nåtts mellan Nordic Sugar och betodlarna angående ersättning för oskördade och frostsadade betor.

Under andra halvåret 2023 har svensk export av spannmål uppgått till nästan 450 000 ton medan importen under samma period uppgått till 130 000 ton.

Besvärliga skördeförhållanden under hösten 2023 kan leda till brist på utsäde inför vårsådden 2024. Utsädesföretagen bedömer risken vara störst för att brist ska uppstå för havre och korn. För vallfrö är tillgången betydligt bättre.

Statistik över förprovning av stallplatser under 2023 visar på ett ökat antal platser jämfört med 2022 för i stort sett alla djurslag. Normalt brukar det ske en uppgång i intresset för förprovningar i början av budgetperioden. Uppgången var störst för mjölkkor men även antalet suggplatser ökade markant, 2022 års förprovningar var dock extremt lågt. Intresset för förprovningar av slaktsvinsplatser är fortsatt lågt trots förhållandevis höga priser på griskött och fallande priser för foder under 2023. Det höga ränteläget är däremot en faktor som bromsar investeringsviljan. För att bibehålla nuvarande produktion behöver investeringstakten öka från dagens nivå. En ökande smågrisproduktion utan motsvarande satsningar på nya slaktgrisstallar medför dock en obalans och kan medföra problem i djurhållningen. Äldre slaktgrisstallar är inte anpassade till den snabba tillväxt som dagens grisar har vilket bl.a. medför hygienutmaningar och bristande effektivitet.

Antalet nötkreatur i december 2023 har minskat enligt Jordbruksverkets senaste statistik. Nedgången är störst för mjölkkor där antalet minskat med nästan tre procent jämfört med samma tidpunkt 2022. Antalet dikor och kalvar har minskat med två procent vardera. Totalt har antalet nötkreatur minskat med 1,6 procent, det motsvarar drygt 20 000 djur. Antalet företag med nötkreatur har minskat med 400 företag och antalet företag med mjölkkor med drygt 200 företag. I december 2023 fanns det knappt 2 600 företag med mjölkkor. Sedan 2016 har antalet företag med mjölkkor minskat med drygt 1 000 företag.

Jordbruksverkets statistik över animalieproduktionens utveckling visar att den totala mjölkproduktionen under 2023 ökade med två procent jämfört med 2022, den ekologiska mjölkproduktionen minskade däremot med 21 procent. Under december 2023 var mjölkproduktionen oförändrad jämfört med samma månad 2022. Produktionen av nötkött har ökat med två procent under 2023 och slakten av grisar har minskat med fyra procent jämfört med 2022. Jämfört med andra

EU-länder är minskning av grisköttsproduktion liten, i till exempel Danmark minskade produktionen med mer än 20 procent under 2023.

Slakten av kyckling har minskat marginellt under 2023 jämfört med 2022. Äggproduktionen har minskat med 15 procent under 2023 jämfört med föregående år, den ekologiska äggproduktionen minskade med 11 procent. Den främsta orsaken till minskad produktionen är ett omfattande salmonellautbrott hos landets största äggproducent.

Producentpriserna för nötkött och griskött har varit i stort sett oförändrade under inledningen av 2024, men ett av de större slakterierna kommer att höja priset på nötkött från och med vecka 9 år 2024 med 1 kr/kg.

Under sista kvartalet 2023 ökade antalet seminerade sugor jämfört med samma period 2022. I januari 2024 vände antalet seminering neråt, nedgången uppgick till 4,5 procent jämfört med januari 2023. Antalet semineringar av mjölkkor minskade under december 2023 jämfört med samma månad 2022 och nådde sin lägsta nivå under den senaste femårsperioden. Totalt under 2023 minskade antalet semineringar med drygt en procent.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Djurskydd och hållbarhet

Bristande tillgång på ströhalm är ett fortsatt problem för i synnerhet de producenter som har sina djur på djupströbädd. Läget skiljer sig något åt i landet och torv, flis och spån används som ersättning.

HKScan har introducerat ett nytt hållbarhetstillägg som är tänkt som ett ekonomiskt incitament för att bidra till arbetet med hållbar utveckling på gård. Fokus är på konkreta åtgärder inom klimat, djuromsorg och biologisk mångfald. Tillägget är en satsning på 75 miljoner kronor under 2024. Det börjar betalas ut i januari 2024 och inkluderar deras leverantörer med avtal. Ersättningsnivån 2024 är 50 öre/kg för gris i integrerad produktion och slaktgris, samt 20 kr per smågris. För nötkreatur är den 1 kr/kg.

Djurhälsa

Lättnader i restriktionerna kring ASF

Jordbruksverket har lättat ytterligare på restriktionerna i området i Västmanland som drabbats av ASF, afrikansk svinpest. I den smittade zonens kärnområde blir det exempelvis tillåtet för allmänheten att röra sig i skog och mark och i ytterområdet blir flera skogsbruksåtgärder tillåtna. Grunden för lättnaderna är en ny riskvärdering från Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, där bedömningen är

att det inte pågår någon smittspridning av ASF i området. Ytterligare lättnader i restriktionerna kan bli aktuella under våren och sommaren om de löpande utvärderingarna visar att läget utvecklas som önskat. Under förutsättning att ingen ny smittspridning uppstår och att bekämpningen går enligt plan finns det förutsättningar för att Sverige återigen kan vara formellt fritt från ASF i oktober. Samtliga restriktioner kan då hävas.

Skydds- och övervakningszoner kring fågelinfluensa upphävda

I januari konstaterades högpatoget aviär influensa på en avelsbesättning av fjäderfä och en kalkonbesättning i Skåne. På anläggningarna fanns ca 48 000 parentsdjur och 4400 kalkoner som har avlivats. Jordbruksverket upprättade skydds- och övervakningszon kring de smittade gårdarna, dessa är nu upphävda. På de drabbade anläggningarna råder tillträdesförbud och särskilda restriktioner i enlighet med EU:s lagstiftning. Saneringen av de drabbade gårdarna pågår.

Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, har dock de senaste veckorna påvisat fågelinfluensa hos vilda fåglar i flera län inklusive Stockholms län och Sörmlands län. Jordbruksverket har beslutat att utvidga högriskområdet för fågelinfluensa till att inkludera Södermanlands län.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Det finns officiell produktprisstatistik publicerad till och med december 2023. Avräkningsprisindex för jordbruksprodukter har totalt fallit med 8,9 procent under perioden december 2022 – december 2023. Avräkningsprisindex för vegetabilieprodukter har fallit med 4,4 procent och för animalieprodukter med 12,3 procent. Bland vegetabilieprodukterna har spannmålspriserna fallit med 22 procent medan priserna har stigit för bl.a. sockerbetor och grönsaker. Mjölkpriset har gått ner med drygt 25 procent, priserna för kött har ökat något eller ligger kvar på oförändrad nivå. Mellan november – december 2023 har avräkningsprisindex gått ner med en procent, mjölkpriset steg däremot med två procent.

I livsmedelsindustriledet steg priserna med 1,1 procent under perioden december 2022 – december 2023. Konsumentpriserna för livsmedel ökade med 2,3 procent under perioden december 2022 – december 2023, KPI totalt steg med 4,4 procent under samma period. Det innebär att trots fallande priser i producentledet har priserna stigit både i industri- och konsumentledet.

I Euro-området var inflationen 2,8 procent i januari 2024 jämfört med januari 2023. Under samma period ökade priserna för livsmedel med 5,7 procent, vilket var högst bland de komponenter som ingår i index för prisutvecklingen.

Enligt prisstatistik från EU-kommissionen låg det svenska producentpriset för mjölk näst lägst av alla medlemsländer under december 2023. Som jämförelse kan nämnas att det finska producentpriset låg nästan 10 euro/100 kg högre än det

svenska priset och genomsnittet för EU 5 euro/100 kg högre. För både nötkött och griskött ligger de svenska producentpriserna bland de allra högsta jämfört med andra EU-länder.

Produktionsmedelspriser

Aktiviteten på marknaderna för gödningen inom EU och i Sverige har tilltagit trots att förutsättningarna för vårbruket varit ogynnsamma på grund av riklig nederbörd. Priserna för gödning i bland annat Tyskland ligger kvar på tidigare nivåer. Låga priser för naturgas och urea torde leda till att priserna för kvävegödsel ligger kvar på lägre nivåer än under närmast föregående år. På den svenska marknaden har priserna för gödning gått upp under de senaste veckorna.

Priserna för grisfoder har fallit under februari 2024 medan priserna varit oförändrade för nötkreatursfoder.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige

Jordbruksverkets statistik för priser på produktionsmedel avser tiden till och med december 2023. Under perioden december 2022 – december 2023 har produktionsmedelsprisindex gått ner med 8,5 procent. Prisnedgången har varit störst för gödning, energi och foder, kostnaderna för underhåll har däremot ökat. Mellan november 2023 och december 2023 har produktionsmedelspriserna minskat med en halv procent.

Lönsamhet

Jordbruksverket har redovisat preliminära beräkningar för sektorskalkylen 2023. Jämfört med den prognos som redovisades i december 2023 är förändringarna mycket små. Kostnaderna för insatsvaror har justerats ner något vilket får till följd att företagsinkomsten ökat från 9,1 miljarder kronor till 9,3 miljarder kronor. Hösten 2024 redovisas den slutliga beräkningen över jordbrukssektorns ekonomi.

Jordbruksekonomisk Undersökning (JEU) har redovisats för 2022. För samtliga produktionsgrenar har lönsamheten förbättrats under 2022 jämfört föregående år. JEU visar på samma lönsamhetsförändring som jordbrukets sektorskalkyl.

Landshypotek har gjort en undersökning bland jordbrukarna angående vad som oroar mest för närvarande. Ekonomin är den faktor som ökat mest bland det som skapar oro i företagandet. Fyra av tio jordbrukare anger att det är denna faktor som skapar mest oro. Politik, myndighetsbeslut och brist på förståelse i samhället är dock den faktor som oftast anges, åtta av tio jordbrukare ser dessa faktorer som mest bekymmersamma. För att möta en sämre ekonomi anger en fjärdedel att effektiviseringar genomförts. Trots åtgärderna anger 13 procent att man upplever

likviditetsproblem, jämfört med förra året är det en fyrdubbling. Viljan att investera och genomföra underhållsåtgärder ligger kvar på samma nivåer som tidigare.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Frida Svensson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Jacob Landsjö deltagit.

Olof Johansson

Frida Svensson

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.